

Žijete od výplaty k výplate?

To, že je tu finančná kríza, je fakt. Počúvame a čítame o tom denne. Aj vy ste si možno položili otázku, či ste na ňu pripravení, analyzovali ste, či a ako vás môže zaskočiť. Možno finančnú krízu máte doma už roky. Je teda možné nájsť nejaké rezervy?

Účty pod röntgenom

Podľa prieskumu GfK každá tretia domácnosť na Slovensku spotrebuje na svoj chod všetky svoje príjmy a dostáva sa do veľkých finančných problémov. Ale keby sa vedeli vo finančnom svete lepšie orientovať, nemuselo by to tak byť. Naučiť sa zaobchádzať s peniazmi nie je vždy ľahké. Podľa odborníkov na peniaze by sme sa však mali o to snažiť. Správne zostavený rozpočet nám pomôže získať kontrolu nad našou finančnou situáciou, môžeme tak predísť vytváraniu dlhov, zistíme, čo môžeme so svojimi peniazmi robiť, a naučíme sa utrácať v rámci svojich možností. V seriáli, ktorý práve štartujeme, navštívime niekoľko slovenských rodín, pozrieme sa spolu s finančnou poradkyňou do ich domácnosti, ako hospodária, a budeme hľadať možnosti, či by to nešlo ešte lepšie.

FINANČNÁ LEKÁRKA PÁTRA

Kam sa tie peniaze strácajú?

Naučiť sa zaobchádzať s peniazmi nie je vždy ľahké. Sú však súčasťou nášho života. Čo robiť, ak tomu vôbec nerozumieme? Jazyk finančného sveta je totiž viac mužský ako ženský. Väčšinu finančných odporúčaní napísali muži veľmi suchým a veľmi nudným jazykom, ktorý ženy nepoužívajú.

LUCIA MICHONKOVÁ je rodinná poradkyňa v oblasti manažovania osobných a rodinných rozpočtov.

Používa veľmi zrozumiteľný jazyk finančného lekára, ktorý zröntgenuje domáce hospodárenie, a hľadá vhodnú terapiu. Ako vlastne „lieči“ svojich klientov?

Čím začínate?

Rozhovorom o budúcnosti, akú ju rodina chce mať. O snoch, predstavách, túžbach, potrebách. Potom o prítomnosti možnostiach, aké rodina má. V pláne, ktorý vypracujem, hľadám cestu, ako sa dá dostať od toho, čo máme, k tomu, čo chceme mať.

Ako to vyzerá v praxi?

Rozprávame sa, píšeme si, pri čaji, káve. Vypracujem plán. Na to potrebujem podklady z riešení, ktoré už majú ľudia realizované. Snažím sa vytvoriť celistvý obraz z toho, čo je, a ísť k tomu, čo má byť. Spojiť to ako puzzle. Keď je plán hotový, potom sa o ňom rozprávame. Riešenia uskutočníme hneď alebo postupne. Hovoríme o ich výhodách aj nevýhodách. Realizácie s inštitúciami vykonávam ja.

Ako vyzerá vaša liečba?

Keď prichádzam do rodiny, má už realizované rôzne riešenia. Tie aktualizujeme. Občas sa v nich nájdu prvky, ktoré nie sú v súlade s predstavami ľudí, potom sa ich snažíme prispôbiť potrebám. Niekedy tu končíme. Ako preventívna prehliadka u lekára. Inokedy pridávame nové riešenia, ktoré smerujú ďalej. Postupujem podľa schémy optimálneho rozloženia prostriedkov, ktoré má rodina každý mesiac k dispozícii. Snažím sa nájsť, čo je reálne. Nastavujem zabezpečenie tak, aby malo zmysel a plnilo svoj účel. Pri hypotékach ponúkam riešenie na zníženie preplatenia a zabezpečenie pokoja a pohody pri splácaní úveru. V tomto prípade pomáham ľuďom stať sa bez finančného obmedzenia dlžníkom aj sporiteľom zároveň.

A potom, ak máte rozpočet?

Keď mám reálny rozpočet rodiny a porovnanie s optimálnym rozložením prostriedkov, viem, kde môžeme liečiť. Pozeráme sa na to, ako vyzerá zabezpečenie, krátkodobé investície a spotreba. A ako zodpovedajú krátkodobým a dlhodobým predstavám rodiny. Niekedy nájdem v už urobených realizáciách zdvojené položky alebo napr. krytie, ktoré už stratilo opodstatnenie. Vhodne veci upravím. Doplníme zabezpečenie, skontrolujeme ostatné položky. Rozprávame sa o tom.

Na čo by sme nemali zabúdať?

Sami na seba. Na 10 percent, ktoré sa odporúča si odkladať. Aby nám niečo z toho, čo zarobíme, zostalo. Aby sme si odkladali zo svojho na neskôr. Ako keď sa snažíme zostať v kondícii po celý život, športujeme, cvičíme, beháme, aby sme neskôr mohli disponovať objemom zdravia. Pokiaľ tak nerobíme priebežne, neskôr už zameškané nedohoníme.

Ako sa môžeme vyhnúť dlhom?

Dlhom sa môžeme vyhnúť, ak si vytvárame hotovostnú rezervu. Keď sa nám pokazí práčka a potrebujeme kúpiť novú, nemusíme kúpu riešiť na splátky alebo pomocou spotrebného úveru, kde sme my platcami úrokov. Môžeme si kúpu financovať z nami nasporených peňazí, pri ktorých úrok pracuje pre nás.

Aké najčastejšie chyby v hospodárení s peniazmi robíme?

Často si dáme radiť od rôznych ľudí, poradcov i kváziporadcov, ktorí navzájom o sebe nevedia, a preto rady často vyznievajú nesúrodo. Odporúčam si ich dať posúdiť nezávislým poradcom. Je vhodné byť v starostlivosti takéhoto poradcu a zísť k nemu občas na preventívnu prehliadku. Prípadnú operáciu zvládne len lekár a diagnostiku zdravia by som zverila tiež do jeho rúk. To isté platí aj o finančnom lekárovi.

Ako zistíme, či nás finančný poradca nechce len obrať o peniaze na nejakom produkte, aby získal províziu?

Odporúčam nájsť si nezávislého poradcu, ktorý pracuje na princípe odporúčaní. Nie niekoho, kto si vás vyhľadá v telefónnom zozname alebo ho navštívite náhodne v inštitúcii. Je dobré, ak vám poradcu odporučí váš priateľ, ktorý s ním má dobré skúsenosti. Je dôležité, aby ste si vytvorili vzťah dôvery. Poradenstvo je o procese a vzťahu a je dôležité mať o poradcovi referencie, že nepodvádza, je čestný, úprimný, otvorený a v neposlednom rade odborne fundovaný.

NAVŠTÍVILI SME VÁS A OPÝTALI SA

Ako zvládáte svoju finančnú situáciu?

Ria Karetová (44), rozvedená, syn (10):

Žijeme od výplaty k výplate

Povolanie: expedientka

Čistý mesačný príjem do domácnosti: 663,88 € (20 000 Sk)

Mesačné výdavky: takmer 660 € (19 883,16 Sk)

Finančná rezerva: žiadna

Očakávanie do budúcnosti: žiadne dedičstvo jej nehrozí

Nehnutelnosti a pozemky: nevlastní Ria vedie tvrdý život rozvedenej ženy, 6 rokov žije a hospodári už sama. Musí poriadne prepočítavať každé euro. Hoci otec na syna prispieva celkom slušne, všetky príjmy, ktoré má, sú 663 € (20-tisíc korún). Po zaplatení poplatkov spojených s bývaním, financovaní stravy, nevyhnutných nákladov, krúžkov, stavebného sporenia, životnej poisťky jej neostane nič.

Ako rieši svoju „finančnú krízu“

Po rozchode s manželom to bol obrovský zlom, v rodine ubudla viac ako polovica príjmov. Keď mal syn tri roky, začala som samostatne podnikáť v oblasti vzdelávania, po troch rokoch ako samoživiteľka som podnikanie vzdala. Prepočítala som si, že síce pracujem na svojom, prispôsobila som si pracovný čas potrebám mojej rodiny, no musela som mať opatrovateľku k synovi, čo mi dosť ukrajovalo z mesačného rozpočtu. Zistila som, že finančne sa mi podnikanie až tak neoplatí, syn často chorľavel a vyžadoval si moju prítomnosť. Uvedomovala som si, že peniaze ma neuspokojujú, ak zlyhávam ako matka. Zhodou okolností mi v tom období zrušili moju životnú poisťku a prišla som o dosť veľké peniaze. Urobila som radikálne rozhodnutie. Predala som firmu, splatila pohľadávky súvisiace s podnikaním a začala som naozaj od začiatku. Viediem život bez naháňania a stresu. V súčasnom zamestnaní zarobím menej, ale konečne mám viac času na syna a aj na seba.

V čom potrebovala poradiť

Mám malý príjem, a preto mi záleží na tom, aby som rozumne hospodárila a investovala. Chcela som v prvom rade urobiť niečo, aby som zabezpečila syna. Bývalý manžel síce uzavrel synovi životné poistenie, ale nevedela som presne, čo je to za poisťku a či ju ešte platí. Oslovila som finančnú poradkyňu, ktorá mi urobila analýzu mojich účtov, predstavila mi model, ako si rozvrhnúť celkový mesačný príjem percentuálne. Koľko peňazí by malo ísť na zabezpečenie budúcnosti (asi 10 percent), koľko na nadstavbu, teda kultúru, dovolenky, krúžky a iné (okolo 20 až 30 percent) a zvyšok do

domácnosti a na nevyhnutnú spotrebu.

Ako si upratala účty

Na radu finančnej poradkyne som si spísala po položkách všetky moje mesačné náklady a zaradila ich do troch skupín. Bola som prekvapená, že podvedome som tento model vlastne používala, no mať to na papieri je veľmi praktické. Vidíte, kde máte ešte nejaké rezervy, kde by bolo treba ubrať. Doteraz tento model používam, hlavne keď sa mení moja finančná situácia. Uzavrela som takú životnú poisťku, aby syn v dospelosti dostal cieľovú sumu aj v prípade, keby sa so mnou niečo stalo (smrť, invalidita). Spolu s poradkyňou sme túto poisťku prehodnotili a na jej podnet som v nej vykonala drobné zmeny, aby bola pre nás ešte výhodnejšia. S poradkyňou som analyzovala ciele do budúcnosti, čo chcem, na čom mi najviac záleží. Navrhla mi postupnosť krokov v nejakom časovom horizonte. Na jej radu som uzavrela aj stavebné sporenie šité na moju potrebu. V minulosti som mala skúsenosť s poradcami-mužmi. Pri nich som však mala pocit, že ma do niečoho tlačia, všetko radili riešiť hneď. Pani Michoňková naopak k mojej situácii pristupovala ako žena a hlavne matka, čo som veľmi ocenila, stretla som sa u nej s veľkým pochopením.

Ako dnes hospodári

Dalo by sa to nazvať „obálková metóda rozvedenej ženy“. My sme jedna z mála firiem, kde dostávame peniaze v hotovosti, takže si na začiatku mesiaca financie rozdelím, koľko potrebujem na šeky a koľko môžem minúť na jedlo a iné bežné potreby. Do peňaženky si dám týždenne takú hotovosť, akú môžem minúť. Vyhýbam sa plateniu z účtu, veľmi to zvädza minúť viac, ako si môžem dovoliť. V banke mám peniaze na platenie pravidelných platieb a len minimálnu rezervu.

Kde ušetrí najviac?

Práve z toho balíčka nadstavby. Hoci rada chodím na kultúru, vyberám si len cenovo prístupné podujatia, kníhkupectvu sa vyhýbam, knihy kupujem iba príležitostne pre syna, veľmi rád číta. Obmedzila som aj cesty na vzdialenú chalupu. Zďaleka si nedovoliť kupovať tak často oblečenie ako predtým, syn rýchlo rastie. A dosť ušetrím na strave, stravujem sa doma, a na MHD, lebo pracujem neďaleko bytu a syn má do školy tiež len na skok.

Sen o dovolenke

Ria verí, že si tento rok predsa len našetrí na dovolenku. Vo firme im sľúbili, že budú upravovať platy. „Hoci ide o menšiu sumu, už som si urobila plány, kam peniaze pôjdu. Rada by som si odložila na dovolenku, aby som so synom konečne po rokoch mohla ísť spoločne k moru.“

Najväčšia pomoc: priatelia, susedia, kolegovia

Ria tvrdí, že človek veľa ušetrí, keď má dobrých priateľov. „Pomáhame si napríklad tak, že si navzájom strážime deti, chodíme spoločne na výlety, dovolenky. Niektorí poskytnú ubytovanie, iný auto. Vodíme si deti vzájomne na krúžky. Posúvame si detské oblečenie medzi sebou. Zháňame spoločne lacnejšie potraviny hlavne z domácich zdrojov.“